

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

RPW/57087/2014 P
Data:2014-07-03

Warszawa, dnia 3 lipca 2014 r.

Sygn. akt K 54/13

dot.: RPO-742891-VII-720/13/MMa

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	03 -07- 2014
ZAL. 3	NR. ....

Pani

Irena L I P O W I C Z

Rzecznik Praw Obywatelskich

W ślad za pismem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 listopada 2013 r., przesyłam w załączeniu kopię pisma Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 czerwca 2014 r., nadesłanego w sprawie z wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich, sygn. akt K 54/13 – do wiadomości.

Przewodniczący składu orzekającego

Małgorzata Pyżlak-Szafnicka

Sędzia Trybunału Konstytucyjnego

Zał. 1

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

KOPIA

Warszawa, dnia 27 czerwca 2014 r.

TRYBUNAŁ KONSTITUCYJNY
KANCLERIA

wpt.
dnia

02. 07. 2014

DPK-I-070-32/14 /5

dot. K 54/13

Pani Profesor

L.dz. 1807 L. zał. ....

Małgorzata Pyziak-Szafnicka

sędzia Trybunału Konstytucyjnego

Wzrost Pani Profesor !

W związku z pismem z dnia 28 maja 2014 r., dotyczącym praktyki stosowania przepisu art. 217c k.k.w., a w szczególności wyjaśnienia, czy jest on stosowany przez organy wykonujące tymczasowe aresztowanie jako podstawa prawna wyłączenia możliwości telefonicznego porozumiewania się tymczasowo aresztowanego z obrońcą oraz czy wykładnia tego przepisu jest w praktyce jednolita i dostatecznie utrwalona, uprzejmie informuję, co następuje.

Jak wynika z informacji przekazanych przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, przepis art. 217c k.k.w. jest stosowany w praktyce organów wykonujących tymczasowe aresztowanie (administracji aresztów śledczych i zakładów karnych) w sposób jednolity, a jego wykładnię przez te organy należy uznać za dostatecznie utrwaloną.

Przepis art. 217c k.k.w. jest interpretowany przez organy wykonujące środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania zgodnie z regułami wykładni semantycznej i stanowi dla tych organów podstawę prawną wyłączenia możliwości telefonicznego porozumiewania się tymczasowo aresztowanego z obrońcą. Stosownie do tego poglądu zakaz korzystania przez tymczasowo aresztowanego z aparatu telefonicznego, który wynika z tego przepisu, wykluczający możliwość telefonicznego porozumiewania się, dotyczy także jego obrońcy. Służba Więzienna uzasadnia swe stanowisko, oprócz powołania się na brzmienie art. 217c k.k.w., również następującymi argumentami:

- 1) użyte w art. 215 § 1 k.k.w. sformułowanie o porozumiewaniu się z obrońcą podczas nieobecności innych osób dotyczy kontaktu osobistego, gdyż Kodeks karny wykonawczy reguluje kontakt

telefoniczny i korespondencyjny autonomicznie, nie utożsamiając tych pojęć;

- 2) w art. 215 § 1 k.k.w. jest mowa nie tylko o obrońcy, ale także o pełnomocniku będącym adwokatem albo radcą prawnym, których czynności nie mają na celu zapewnienia tymczasowo aresztowanemu prawa do obrony w sprawie karnej;
- 3) uznanie, że zakaz określony w art. 217c k.k.w. nie obejmuje swym zakresem obrońcy, prowadzioby do wniosku, iż tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą z wykorzystaniem innych środków łączności przewodowej i bezprzewodowej, o których mowa w tym przepisie, czyli m.in. telefaksu i telefonu komórkowego;
- 4) w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 października 2012 r. w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawienie wolności oraz dokumentowania tych czynności (Dz. U. poz. 1153) uregulowano szczegółowe zasady kontaktowania się tymczasowo aresztowanego z obrońcą w różnych formach, nie przewidziano zaś trybu czynności administracyjnych odnoszących się do sytuacji przeprowadzania rozmów telefonicznych przez tymczasowo aresztowanego z obrońcą;
- 5) przepis art. 211 § 2 k.k.w., przewidujący m.in. prawo tymczasowo aresztowanego do bezzwłocznego – po osadzeniu go w areszcie śledczym – zawiadomienia o miejscu swojego pobytu obrońcy, został doprecyzowany w § 41 rozporządzenia, o którym mowa w pkt 4, w ten sposób, że zawiadomienia tego dokonuje się na piśmie; identyczną regulację przewiduje § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania (Dz. U. Nr 152, poz. 1494); podkreślić należy, że w celu uniemożliwienia bezprawnego przekazania informacji tymczasowo aresztowany jedynie podpisuje druk wypełniony przez pracownika administracji jednostki penitencjarnej;

- 6) widzenie tymczasowo aresztowanego z obrońcą następuje na podstawie zarządzenia o wyrażeniu zgody na widzenie, wydanego przez organ dysponujący (art. 217 § 1 k.k.w., § 103 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, o którym mowa w pkt 4), natomiast korespondencja tymczasowo aresztowanego z obrońcą jest przesyłana za pośrednictwem organu dysponującego (art. 217b § 1 k.k.w., § 113 ust. 1 rozporządzenia, o którym mowa w pkt 4).

W ocenie Centralnego Zarządu Służby Więziennej obowiązujące regulacje, rozumiane jako wykluczające możliwość telefonicznego porozumiewania się tymczasowo aresztowanego z obrońcą, podyktowane są koniecznością należytej kontroli sposobu kontaktowania się osadzonego ze światem zewnętrznym w aspekcie wykonywania tymczasowego aresztowania w sposób zabezpieczający prawidłowy tok postępowania karnego, uwzględniając że w szeregu wypadkach środek ten został zastosowany z uwagi na obawę bezprawnego utrudniania przez oskarżonego tego postępowania. Wprowadzenie możliwości telefonicznego porozumiewania się wymagałoby zatem, zdaniem Centralnego Zarządu Służby Więziennej, dokonania odpowiednich zmian legislacyjnych, regulujących tryb tego sposobu kontaktowania się tymczasowo aresztowanego z obrońcą, co umożliwiłoby zabezpieczenie procesowych celów wykonywania izolacyjnego środka zapobiegawczego.

Nadmienić wypada, że Minister Sprawiedliwości prezentował odmienny pogląd, niż ukształtowany w praktyce organów jednostek penitencjarnych wykonujących tymczasowe aresztowanie, wychodząc z założenia, że korespondencją w rozumieniu art. 8 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r. są różne sposoby komunikowania się, w tym także rozmowa telefoniczna. Wykładnia przepisu art. 215 § 1 k.k.w. powinna zatem być prowadzona w duchu regulacji konwencyjnej i przyznawać tymczasowo aresztowanemu prawo kontaktowania się z obrońcą również telefonicznie bądź przy wykorzystaniu innych dostępnych mu technicznych środków przekazywania informacji (por. S. Zabłocki (w:) J. Bratoszewski i in., *Kodeks postępowania karnego, Komentarz. Tom I*, Warszawa 2003, s. 525 i wskazaną tam literaturę). Taki sam wniosek można by było też wyprowadzić z treści art. 8 § 3 k.k.w., który ma odniesienie także do tymczasowo aresztowanego (art. 242 § 1 k.k.w.); przewiduje on

możliwość kontaktowania się telefonicznego, natomiast szczególnie wobec niego art. 215 § 1 k.k.w. nie zakazuje takiego kontaktowania się.

W odpowiedzi na wystąpienie skierowane przez Ministra Sprawiedliwości w tej sprawie Dyrektor Generalny Służby Więziennej wskazywał, że odstąpienie od dotychczasowej praktyki wykładni przepisu art. 217c k.k.w., również w świetle pragmatyki postępowania organów dysponujących (sądów i prokuratur), mogłoby narazić funkcjonariuszy Służby Więziennej na odpowiedzialność karną z tytułu przekroczenia uprawnień. Ponadto podkreślił niemożność prawidłowej realizacji tego uprawnienia *de lege lata* z przyczyn technicznych, ze względu chociażby na konieczność identyfikacji przez Służbę Więzienną numeru telefonicznego abonenta oraz samego abonenta w celu ustalenia, czy rozmowa telefoniczna rzeczywiście odbywa się z udziałem obrońcy.

Biorąc pod uwagę powyższe względy Minister Sprawiedliwości uznał za niezbędne dokonanie nowelizacji Kodeksu karnego wykonawczego w celu zharmonizowania zawartych w nim regulacji, dotyczących sposobu kontaktowania się tymczasowo aresztowanego z obrońcą drogą telefoniczną. Stosowne propozycje w tej materii zawarto w przygotowanym w Ministerstwie Sprawiedliwości projekcie ustawy *o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw*, który został przyjęty przez Radę Ministrów i skierowany w dniu 15 maja 2014 r. do Sejmu (druk sejmowy nr 2393). Obecnie jest on przedmiotem prac w podkomisji sejmowej.

Projekt ten przewiduje zmianę art. 217c k.k.w. i wprowadzenie jako zasady możliwości korzystania z aparatu telefonicznego przez tymczasowo aresztowanego (również do porozumiewania się z osobami trzecimi). Prawo do korzystania z aparatu telefonicznego stanowi dopełnienie szeregu uprawnień składających się na prawo do obrony formalnej oskarżonego. Możliwość rozmowy telefonicznej ma w zamierzeniu ułatwić kontakt z obrońcą, ograniczany dotąd jedynie do widzeń.

Proponuje się, aby podstawą przyznania prawa do korzystania z aparatu telefonicznego była decyzja organu, do którego dyspozycji pozostawać będzie tymczasowo aresztowany. Przesłankami negatywnymi, które będzie brał pod uwagę organ, miałyby być: uzasadniona obawa, że zgoda na korzystanie z aparatu telefonicznego może być wykorzystana w celu bezprawnego utrudnienia postępowania karnego lub do popełnienia przestępstwa. W szczególności wskazuje się na możliwość wykorzystania rozmów telefonicznych do podżegania do popełnienia czynu zabronionego. Okolicznością stanowiącą podstawę do odmowy

udzielenia zgody na korzystanie z aparatu telefonicznego byłaby również sytuacja, w której podstawą tymczasowego aresztowania było uznanie, że zachodzi uzasadniona obawa, iż tymczasowo aresztowany będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne lub gdy obawa taka ujawniła się po wydaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania z innej przyczyny.

W związku z tymi koniecznymi dla zapewnienia realizacji procesowych celów tymczasowego aresztowania ograniczeniami tymczasowo aresztowanemu przyznana zostałaby możliwość złożenia na odmowę wyrażenia zgody na korzystanie z aparatu telefonicznego zażalenia do sądu, do którego dyspozycji pozostaje. Zażalenie na zarządzenie prokuratora rozpoznawałby prokurator nadrzędny.

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

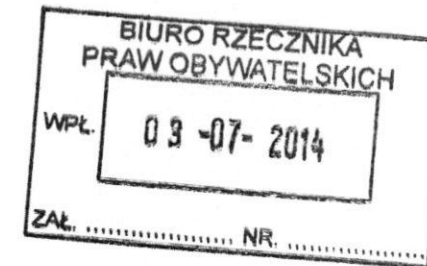

Michał Królikowski
PODSEKRETARZ STANU

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

Supl. akt K54/13
dot.: RPO-442891-VII-720/13/mma

**Pani
Irena LIPOWICZ
Rzecznik Praw Obywatelskich**